

P R O G R A M

Đakomo Pučini

Intermeco iz opere "Manon Lesko"

Donna non vidi mai, arija de Grijea iz opere "Manon Lesko"

D'onde lieta uscì, arija Mimi iz opere "Boemi"

Gaetano Doniceti

Lallarallara, arija Nemorina i duet s Adinom iz opere "Ljubavni napitak"

Đakomo Pučini

Quando m'en vò, arija Mizete iz opere "Boemi"

Addio, fiorito asil, arija Pinkertona iz opere "Madam Baterflaj"

O mio babbino caro, arija Laurete iz opere "Đani Skiki"

P — A — U — Z — A —

Žorž Bize

Uvertira opere "Karmen"

Rudero Leonkavalo

Recitar! (Vesti la giubba), arija Kanija iz opere "Pajaci"

Đakomo Pučini

Sì. Mi chiamano Mimì, arija Mimi iz opere "Boemi"

E lucevan le stelle, arija Kavaradosija iz opere "Toska"

Đuzepe Verdi

Uvertira opere "Travijata"

Pjetro Maskanji

Intermeco iz opere "Kavalerija rustikana"

Mamma, quel vino è generoso, arija Turidua iz opere "Kavalerija rustikana"

Ovaj program u elektronskom obliku, programe prošlih koncerata, komentar, glosar, kao i druge zanimljivosti možete pogledati na stranici

<http://bonc1.users.sbb.rs/>

(ili potražiti na *Google*-u kao "Rat protiv slova A")

NIŠKI SIMFONIJSKI ORKESTAR

NESLUŽBENI PROGRAM

PREMIJERNI KONCERT

Petak, 25. maja 2018. u 20 sati

Sala Niškog simfonijskog orkestra

Dirigent: Svilen Simeonov

Solisti:

Cvetelina Maldžanska, sopran

Bojko Cvetanov, tenor

Niški simfonijski orkestar

Moguća je promena redosleda izvođenja, proverite u službenom programu!

O izvođačima

Svilen Simeonov je bugarski dirigent i klarinetist. Rođen je 1962. godine u Šumenu. Jedan od najistaknutijih bugarskih dirigenata, s visokom međunarodnom reputacijom. Na Državnoj muzičkoj akademiji "Prof. Pančo Vladigerov" u Sofiji završio je klarinet u klasi profesora Save Dimitrova. Dirigovanje je završio na Akademiji za muzičku, plesnu i likovnu umetnost u Plovdivu i specijalizirao u Beču kod profesora Salvadora Mas Kondea (Salvador Mas Konde). Čest je gostujući dirigent izvan Bugarske. Zapažena izvođenja ima s Niškim simfonijskim orkestrom, s kojim takođe često nastupa. Osim koncertiranjem, maestro Simeonov aktivno se bavi i pedagoškim radom, često je pozivan majstorske kurseve kao i u žirije na takmičenjima i festivalima širom sveta. Za svoj umetnički rad dobio je mnogobrojna priznanja.

Cvetelina Maldžanska (Цветелина Малджанска; Vraca, 1970.) je bugarska sopranistica. Rano je razvila ljubav prema muzici, od 6. godine počela je svirati klavir, ali je otac insistirao na "ozbiljnom" obrazovanju, pa je Cvetelina tako 1994. završila medicinu. Za vreme studija uzimala je časove pevanja na akademiji "Sakra" kod Aleksandrine Milčeve. Po završetku studija prelazi u Italiju, gde se usavršava opet kod Aleksandrine Milčeve na Akademiji "Boris Hristov" u Rimu. Na kratko se vraća medicini i završava specijalizaciju neurologije, ali se 2001. definitivno vraća muzici. Nastupala je u mnogim značajnim opernim kućama širom sveta, s čuvenim pevačima i dirigentima. Dobitnica je niza nagrada u zemlji i inostranstvu, počasna je građanka Vraca. Supruga je Bojka Bogdanova, koji je za nju napisao operu "Algara".

Bojko Cvetanov (Бойко Цветанов; Sofija, 1955.) je bugarski tenor. Nakon završetka studija na Državnoj muzičkoj akademiji "Prof. Pančo Vladigerov" u Sofiji kod profesora Hadžijeva, 1982. godine dobio je angažman u Sofijskoj operi kao prvi tenor. Osvojio je dve nagrade na međunarodnim takmičenjima u Bilbau i Sofiji 1988. godine, čime je skrenuo pažnju na sebe. Nastupao je u glavnim ulogama, između ostalih, u operama "Rigoletto", "Aida" i "Atila" i već sledeće godine debitovao je u Bečkoj državnoj operi. Usavršavao se kod poznatih pevača Borisa Hristova na Bugarskoj akademiji za umetnost i kulturu u Rimu i kod Karla Bergoncija (Carlo Bergonzi) na Verdijevoj akademiji u Busetu. Od sezone 1991/92 je solist u Ciriškoj operi. Nastupao je u poznatim kućama širom sveta u skoro svim ulogama njegovog žanra. Od početka karijere jednako uspešan bio je i na koncertima i u oratorijima.

Trivia & Varia

- Bugarska akademija umetnosti i kulture u Rimu, nazvana po čuvenom pevaču Borisu Hristovu, od 2006. nosi naziv Bugarski institut za kulturu (*Istituto Bulgaro di Cultura*). Akademiju je osnovao Boris Hristov i donirao ju je Bugarskoj državi. Donacija obvezuje Bugarsku da brine o objektu i da šalje talente na specijalizaciju, prvenstveno pevače, samo bugarske nacionalnosti. Selekcija kandidata je isključivo preko takmičenja koje organizuje Ministarstvo kulture Bugarske i jedino pobednik dobija pravo na specijalizaciju.
- Međunarodnu opernu akademiju "Sakra" (*Международна оперна академия "Сакра"*) osnovala je 1994. poznata bugarska mecosopranistica Aleksandrina Milčeva. Akademija ne prima pasivne studente, već organizuje majstorske kurseve u letnjoj školi u Balčiku i zimskoj u Sofiji. Bazirana je na dugogodišnjoj karijeri Milčeve na svetskim opernim scenama. Cilj Akademije je tehničko i vokalno usavršavanje opernih pevača, kao i obučavanje mladih talenata. Do sada je Akademija obučila mnoge pevače iz država širom sveta, od kojih su mnogi postigli međunarodnu karijeru na svetskim opernim scenama.
- "Algara" (ime glavne junakinje; starobugarski: željena) je opera Bojka Bogdanova rađena po motivima dramske legende u stihovima "Jelenovo carstvo" (*Еленово царство*) Georgija Rajčeva (Георги Райчев, 1882-1947). Premijera je izvedena 24.11.2006. u Ruseu, dirigent je bio Najden Todorov, a solisti Cvetelina Maldžanska i Bojko Cvetanov. Povodom ulaska Bugarske u EU, opera je 2007. izvedena u Beču i Briselu.
- U seriji "Mučke" (epizoda *A Royal Flush*) Del Boj u operi zvižduće ariju toreadora. To u humorističkoj seriji Del Boj može raditi kao zabavu za gledaoce, ali ne i gospođa koja je mumlala temu "Hor Jevreja" iz uvertire "Nabuka" na osmomartovskom koncertu - koncert nije komedija. Često ćete na koncertima čuti poznate teme, kao ove na večerašnjem koncertu. **Ne mumlajte i ne zviždućite za vreme koncerta!** Osim što pokazujete svoju nekulturu, ometate druge posetioce koncerta.

Izvori:

bg.wikipedia.org
de.wikipedia.org
en.wikipedia.org
imslp.org
sr.wikipedia.org
www.aria-database.com
www.enciklopedija.hr

Đuzepe Verdi (Giuseppe Verdi; Le Roncole, 10.10.1813. - Milano, 27.01.1901.) je čuveni italijanski kompozitor. S izuzetkom malobrojnih kamernih i vokalnih kompozicija i Rekvijema, Verdi je isključivo kompozitor opera (ukupno 26), pa su njegove opere danas veliki deo repertoara svetskih operских kuća.

• Travijata

"Travijata" (it. *La traviata*) je opera u 3 čina, premijerno izvedena 06.03.1853. u Veneciji. Libreto je napisao Frančesko Marija Pjave prema drami "Dama s kamelijama" (*La dame aux camélias*) Aleksandra Dime. Prvobitno ime opere bilo je "Violeta", prema glavnom liku. Travijata u slobodnom prevodu znači "posrnula".

Violeta je kurtizana u koju je Alfredo duže zaljubljen. I ona se zaljubljuje u njega i pristaje da živi s njim u provinciji. Alfredov otac zahteva od Violete da se vrati starom životu, da ne kvari zaruke Alfredove sestre... Mesecima kasnije, Alfredo saznaje da Violeta umire od tuberkuloze, hita k njoj, ali stiže kasno, Violeta umire u njegovom naručju.

• **Uvertira** opere bazirana je na ariji Violete *Amami, Alfredo* - "voli me, Alfredo" iz drugog čina.

Pjetro Maskanji (Pietro Mascagni; Livorno, 07.12.1863. - Rim, 02.08.1945.) bio je italijanski kompozitor poznat po operama. Muziku je studirao na Konzervatoriju u Milanu kod Amilkara Ponkijelija (Amilcare Ponchielli), ali nije završio studije. Napisao je 15 opera, jednu operetu i više dela kamernе i vokalno-instrumentalne muzike. Slavu mu je donela prva opera "Kavalerija rustikana", koja uvodi novi pravac u operi post-romantizma - verizam.

• Kavalerija rustikana

"Kavalerija rustikana" (it. *Cavalleria rusticana* - "Seosko viteštvo" ili "Seoska čast") je opera u jednom činu kojom je Maskanji pobedio na takmičenju raspisanom 1889. godine. Postigla je veliki uspeh na premijeri 17.05.1890. u Rimu. Libreto su napisali Đovani Tarđoni-Toceti (Giovanni Targioni-Tozzetti) i Gvido Menaši (Guido Menasci), adaptiran iz kratke istoimene priče Đovanija Verge (Giovanni Verga).

Radnja se odvija u Sicilijanskom selu u 19. veku. Turidu se vraća iz vojske i saznaje da se njegova verenica Lola udala za Alfija, pa iz osвете zavodi Santucu. Ljubomorna Lola ponovo zavodi Turidua, a kad to sazna Alfio izaziva ga na dvoboj do smrti. Iz daljine se čuje da je Turidu poginuo...

• **Intermeco** se izvodi pre izlaska seljana iz crkve, pre raspleta na trgu.

• **Mamma, quel vino è generoso** - "mama, kakvo izdašno vino" je arija Turidua u kojoj moli majku da se pobrine o Santuci ako se on ne vrati iz dvoboja.

Niški simfonijski orkestar osnovan je 1952. godine pod imenom "Simfonijski orkestar Radio Niša" i od tada jedna je od najznačajnijih institucija kulture u Srbiji. Sarađivao je s mnogobrojnim vodećim umetnicima iz zemlje i inostranstva. Nastupao je širom Evrope, kao i na značajnijim festivalima, na primer na Dubrovačkim letnjim igrama, Mokranjčevim danima u Negotinu i festivalu *Olympus* u Grčkoj. NSO je osnivač i organizator Niških muzičkih svečanosti (NIMUS), značajnog festivala s 30-godišnjom tradicijom. Za svoj rad Orkestar je dobio više nagrada i priznanja.

Kompozitori i dela

Đakomo Pučini (Giacomo Puccini; Luka, 22.12.1858. - Brisel, 29.11.1924.) bio je italijanski kompozitor poznat prvenstveno po operama. Poslednji je u 200-godišnjoj muzičkoj dinastiji Pučinijevih: Đakomo (praroditelj, 1712. - 1781.), Antonio (1747. - 1832.), Domenico (1772. - 1815.), Mikele (otac, 1813. - 1864.), Đakomo. Prvo muzičko obrazovanje stekao je od oca, a 1883. je završio Konzervatorij u Milanu. Jedan je od istaknutih predstavnika verizma (italijanskog realizma). Uz tridesetak dela (orkestarske, kamernе i sakralne muzike, solo pesama za glas klavir/orgulje... od kojih je najpoznatija "Misa") napisao je 12 opera, od kojih su "Boemi" (*La bohème*, 1896.), "Toska" (*Tosca*, 1900.), "Madam Baterflaj" (*Madama Butterfly*, 1904.) i "Turandot" (1924.) među najizvođenijim operama u svetu, kao i arije iz tih opera.

• Manon Lesko

"Manon Lesko" (it. *Manon Lescaut*) je opera u četiri čina koju je Pučini napisao 1892. godine. S njim je nekoliko autora radilo na libretu na italijanskom jeziku, prema romanu "Priča o vitezu de Grijeu i Manon Lesko" (fr. *L'histoire du chevalier des Grieux et de Manon Lescaut*) francuskog pisca Antoana Fransoa Prevua (Antoine François Prévost). Premijera je izvedena 01.02.1893. u Torinu.

Radnja opere dešava se u drugoj polovini 18.veka, u Amijenu u Francuskoj i Nju Orleansu u Americi. Plemić de Grije se zaljubi u Manon, koju je sebi namenio kraljevski rizničar Žeron. Kad ih zatekne zajedno, Žeron iz osвете optužuje Manon za krađu, zbog koje je osuđena na progonstvo u tadašnju koloniju Luizijanau. S njom na brod uspe da se ukrca i de Grije. De Grije i Manon beže u pustinju, gde Manon umire od žeđi.

• **Intermeco** na kraju drugog čina predstavlja putovanje u luku Avr (fr. *Le Havre*), odakle kreće brod za Ameriku.

• **Donna non vidi mai** - "nikad ne videh takvu ženu" je arija de Grijea iz prvog čina. De Grije je upravo sreo Manon i peva o osećanjima prema njoj.

• Boemi

"Boemi" (it. *La bohème*) je opera u četiri slike, premijerno izvedena 01.02.1896. u Torinu. Dirigent je bio Arturo Toscanini (Toscanini). Italijanski libreto su napisali Luiđi Ilika (Luigi Illica) i Đuzepe Đakoza (Giuseppe Giacosa) prema romanu "Scene iz života boema" (*Les scènes de la vie de bohème*) Anrija Muržea (Henri Murger).

Radnja opere smeštena je u 1830. godinu u Parizu. U stanu na mansardi žive siromašni umetnici Rodolfo, Marčelo, Šonar i Kolin. Glavni likovi u operi su parovi Mimi (švalja) i Rodolfo, Mizeta (pevačica) i Marčelo. Rodolfo slučajno upoznaje Mimi koja stanuje u istoj zgradi i zaljubljuje se u nju. Mimi je smrtno bolesna, pomoć prijatelja stiže kasno.

- **D'onde lieta usci** - "srećna odlazi" je arija Mimi iz treće slike. Mimi se nakon svađe oprašta s Rodolfom, nabrajajući drage stvari koje želi da joj vrati.
- **Quando m'en vò** - "kad sama šetam" je arija Mizete iz druge slike. Mizeta sreće svog nekadašnjeg ljubavnika Marčela i pokušava da skrene njegovu pažnju, opisujući način kako ljudi gledaju njenu lepotu dok šeta ulicom: stanu i merkaju je od glave do pete, gutaju pogledom... svi osim Marčela.
- **Si. Mi chiamano Mimi** - "da, zovu me Mimi" je arija Mimi iz prve slike. Nakon što joj Rodolfo prizna da je zaljubljen u nju, Mimi kratko opisuje sebe.

• Madam Baterflaj

"Madam Baterflaj" (it. *Madama Butterfly*) je opera u dva čina (3 slike). Italijanski libreto su napisali Luidi Ilika (Luigi Illica) i Đuzepe Đakozza (Giuseppe Giacosa) prema kratkoj priči "Madam Baterflaj" (*Madame Butterfly*) američkog pisca Džona Longa (John Long). Izvorna verzija u dva čina premijerno je izvedena 17.02.1904. u Milanu. Zbog slabog prijema, Pučini ju je preradio podivši drugi čin na dva dela, s "Mumrlajućim horom" kao intermecom. Premijera te verzije bila je 28.05.1904. u Breši. Pučini je kasnije još tri puta prerađivao operu za izvođenje u Americi.

Radnja opere dešava se pred kraj 19. veka u Nagasakiju. Pinkerton je pomorski oficir koji uz unajmljenu kuću dobija 15-godišnju gejšu Čo-Čo-san (leptir na japanskom). Ženi je privremeno, s namerom da je ostavi kad nađe američku ženu. Odlazi zbog službe i tri godine kasnije vraća se s američkom ženom da bi uzeo sina koga ima s Čo-čho-san. Čo-čho-san se oprašta od sina i vrši harakiri.

- **Addio, fiorito asil** - "zbogom, cvetno utočište" je arija Pinkertona iz treće slike. Nemajući snage da se obrati Čo-čho-san, oprašta se s kućom u kojoj je proveo lepe trenutke.
- **Đani Skiki**
"Đani Skiki" (it. *Gianni Schicchi*) je komična opera u jednom činu, treći deo opernog triptiha (*// trittico*). Libreto je napisao Đovakino Forcano (Giovacchino Forzano) prema epizodi iz Bokačove "Božanstvene komedije". Triptih je premijerno izveden 14.12.1918. u Njujorku.
Radnja opere dešava se oko 1300. godine u Firenci. Siromašni rođaci oko kovčega Buoza Donatija čekaju čitanje testamenta. Kad saznaju da je sve ostavio monasima, smišljaju prevaru: pozivaju notara da zabeleži testament "umirućeg"; Đani Skiki skriven ispod kovčega sve ostavlja sebi, tako da njegova kći Laureta može da se uda za Rinuča (Rinuccio).
- **O mio babbino caro** - "dragi moj oče" je arija Laurete kojom opisuje ljubav prema Rinuču i pretili da će skočiti s mosta ako joj ne dozvoli da se uda za njega .

• Toska

"Toska" (it. *Tosca*) je opera u tri čina, premijerno izvedena 14.01.1900. u Rimu. Italijanski libreto su napisali Luidi Ilika (Luigi Illica) i Đuzepe Đakozza (Giuseppe Giacosa) prema istoimenoj drami (*La Tosca*) francuskog dramaturga Viktorijena Sardua (Victorien Sardou).

Radnja opere dešava se u Rimu, 14. i 15. juna 1800. godine. U crkvi koju oslikava, slikar Mario Kavaradosi ispred policije skriva svog prijatelja Čezarea (odbeglog političkog zatvorenika) i njegovu sestru. Kavaradosijeva ljubavnica Florija Toska je ljubomorna na Čezareovu sestru. Policija ih pronalazi, Čezare izvrši samoubistvo, a šef policije Skarpija pretili da će ubiti Kavaradosija ako Florija ne bude njegova... Skarpija ipak ubija Kavaradosija, a onda Toska ubija Skarpiju i sa zidina skače u smrt.

- **E lucevan le stelle** - "i sijaju zvezde" je arija Kavaradosija iz 3. čina. Prstenom potkupljuje stražara da prosledi pismo zatočenici Toski. Dok piše oprostajno pismo Toski, peva ariju o ljubavi prema njoj.

Gaetano Doniceti (Gaetano Donizetti; Bergamo, 29.11.1797. - Bergamo, 08.04.1848.) bio je italijanski kompozitor iz perioda romantizma. Karijeru je počeo pišući simfonije (16), kamerna i crkvena dela, ali se kasnije potpuno posvetio operi (74), od kojih su najpoznatije "Ljubavni napitak", "Lučija od Lamermura", "Kći puka" i "Don Paskvale".

• Ljubavni napitak

"Ljubavni napitak" (it. *L'elisir d'amore*) je komična opera u dva čina, premijerno izvedena 12.05.1832. u Milanu. Italijanski libreto je napisao Felice Romani (Felice) po francuskom libretu Ežena Skriba (Eugène Scribes) za operu "Napitak" [Ljubavni] (*Le philtre*) Danijela Obara (Daniel Auber).

Radnja opere smeštena je u italijansko selo s početka 19. veka. Nemorino, siromašni seoski momak, zaljubljen u Adinu, od doktora Dulkamare kupuje "Ljubavni napitak" (bočicu običnog vina) kako bi se i Adina zaljubila u njega, jer ne zna da ga ona već voli. U Adinu je zaljubljen i narednik Belkore... Doktor Dulkamara je presrećan, jer njegov napitak "deluje".

- **Lallarallara** - "tra-la-la-la" je scena iz finala prvog čina, arija Nemorina i duet s Adinom - Nemorino je "veseo" usled delovanja "Ljubavnog napitka", ne obraća pažnju na Adinu, što njoj nije pravo...

Žorž Bize (Georges Bizet; Pariz, 25.10.1838. - Bužival, 03.06.1875.) bio je francuski kompozitor iz perioda romantizma. Bize je diplomirao na Pariskom konzervatorijumu, zatim se specijalizirao u Italiji. Osnovno područje mu je operaska i simfonijska muzika, a pisao je i kantate, dela za klavir, kao i crkvenu muziku.

• Karmen

"Karmen" (fr. *Carmen*) je svakako najpoznatije Bizeovo delo. To je opera u 4 čina, za koju su libreto napisali Anri Meijak i Ludovik Alevi (Henri Meilhac, Ludovic Halévy) na osnovu istoimene novele Prospera Merimeea. Premijerno je izvedena 03.03.1875. u Parizu.

Don Hoze ostavlja svoju devojkicu Mikaelu zbog Ciganke Karmen, koja je pak zaljubljena u toreadora Eskamilja. Opera završava tragično, kad Hoze zbog neuzvraćene ljubavi i ljubomore ubija Karmen.

- **Uvertira** sadrži kombinaciju tri teme iz opere: ulazak kadrile (boraca s bikovima) iz 4. čina, refren arije toreadora iz 2. čina i motiv Karmen i njene sudbine.

Ruđero Leonkavalo (Ruggero Leoncavallo; Napulj, 23.04.1857. - Montekatini, 09.08.1919.) bio je italijanski kompozitor i libretist iz perioda verizma. Muziku je studirao na Konzervatoriju u Napulju, a u Bolonji je diplomirao italijansku književnost. Pisao je muziku i tekst za opere (11), operete (10) i romanse. Danas se jedino izvodi njegova opera "Pajaci". Pisao je i libreto za druge kompozitore.

• Pajaci

"Pajaci" (it. *Pagliacci*) je opera u dva čina s prologom za koju je sâm Leonkavalo napisao libreto. Na premijeri 21.05.1892. u Milanu dirigent je bio Arturo Toskanini.

Radnja opere dešava se oko 1870. godine u Kalabrijii. U trupi putujućih glumaca (pajaca) odnosi iz stvarnog života prenose se u predstavu koju izvode. Nevernu Nedu (u predstavi Kolombina) na sceni ubija njen ljubomorni muž Kanio (Pajac). Pred užasnutom publikom, opera završava njegovom čuvenom rečenicom *La commedia è finita!* - predstava je završena.

- **Recitar! (Vesti la giubba)** - "glumi!" ("obuci kostim") je arija Kanija s kraja 1. čina. Iako mu je srce slomljeno zbog ženinog neverstva, mora obući kostim i publici predstaviti veselo lice.